

Димитрие МАНЕВСКИ

PANTA REI

Собранието се распушти. Тоа значи дека за некое време циркузот нема да биде во нашиот град. Секако, циркузантите се потрудија нивната последна претстава во овој состав

да ја направат спектакуларна и незаборавна. Два дена се претегаа и се натегаа, менуваа дневни редови, разменуваа ниски удари, преминуваа од една на друга страна, за на крај сами себе да си аплаудираат.

За мене, ова беше само уште еден доказ дека сè уште сме адолесценти во политичка смисла на зборот. Имаме премиер кој ѝ забележува на опозицијата затоа што го опструирала, имаме опозиција која не сака да оди на предвремени избори, имаме пратеници кои најмногу од сè беа загрижени затоа што ќе останат без плата...

Но, мене лично најсимптоматично ми беше тоа што во оваа ситуација секогаш неизбежниот странски фактор не излезе со свој став или со "препорака" по прашањето за предвремени избори. За ваквата ситуација, всушност како и за секоја друга, сигурно постои определена причина и мотив. Но, искрено се сомневам во тоа дека ние навреме ќе ги дознаеме.

Не би сакал да зборувам за тој аспект на нашиот проблем. Она што ќе го елаборирам е нашиот изборен систем. Сметам дека ни се потребни определени суштински измени, кои би придонеле да го кренеме нивото на ефикасност на државните власти и да ја издигнеме политичката култура на повисоко ниво.

Пред сè, бидејќи тоа е најсвежо, би требало да се направи измена во начинот на распуштање на Собранието. Во овој контекст, британскиот модел, според кој премиерот, односно Владата, може во секое

**Дозволете им на луѓето да мислат дека тие владеат и тие ќе бидат владеани.
Вилијам Пен**

време да го распушти претставничкиот дом и да распише предвремени избори дава најдобри можности за градење на силна и ефикасна егзекутивна власт. Со овој модел се дава можност, во секое време, реалниот однос на силите на терен, односно поддршката на гласачите да биде вистински пресликана и во соодносот на силите во претставничкиот дом.

Втора измена, која не е ни малку понебитна од првата, е промената на избирачкиот модел. Во овој контекст, сметам дека токму пропорционалниот модел, кој кај нас се применува, придонесува да имаме парламентарен состав, кој е сведен на најобично гласачко тело, без своја автономија. Оваа зависност се должи на тоа што во пропорционалниот изборен модел, повисоки места на изборните листи им се даваат на оние партиски членови, кои одлично ја совладале техниката на молчење, немање свој став и секако климање со

главата. Кога би се вратиле на претходниот, мнозински изборен модел, тогаш сум сигурен дека на партиите не би им било сеедно кој нивни член ќе биде кандидат во определена изборна единица. Од друга страна, пак, самиот пратеник, кој ќе биде непосредно и директно избран, ќе има поголема автономност во однос на партијата, затоа што неговото име било заокружено на гласачкото ливче, а не знакот на партијата.

Во овој дел секако морам да го спомнам и најголемиот апсурд на нашиот сегашен изборен модел, кој веројатно нема пандан во светски рамки, а тоа е можноста за менување на партиите, која им се дава на пратениците во нашето Собрание. Со оваа одредба од законот најдобро се согледува дека во Македонија, доколку законите ги спречуваат партиите да постигнат определена цел, тие тоа многу лесно и без никакви пречки можат да го променат.

Последната измена, која би требало да се направи, и за која сите ние би требале да се бориме, е воведувањето на императивниот мандат. Со воведувањето на ваквиот тип мандати им се дава можност на граѓаните, доколку сметаат дека пратеникот од нивната изборна единица работи спротивно на очекувањата и ветувањата, во секое време, по определена процедура, да можат да го отповикаат, односно да му го одземат мандатот. Со оваа промена, покрај тоа што самиот пратеник ќе ја подобри, зајакне и осамостои својата положба во однос на партијата, ќе се направи и еден многу важен демократски исчекор. Ваквата промена би го надоместила непостоенето на силен граѓански сектор, што кај нас секојдневно се чувствува, а најважно од сè, таа вистински би ја пренела моќта кон граѓаните, односно би ја концентрирала моќта во гласачкото ливче.

Сметам дека тоа е единствениот начин во нашата земја да се создаде состојба во која власта ќе размисли пред да направи нешто што е спротивно на желбите на својот народ. Велам единствен, затоа што за разлика од некои други народи, ние немаме обичај да правиме државни удари, да извршиме бојкот на институциите, сплотени да се спротивставиме... Ние едноставно сме за, така да кажам, фини нешта.

Промените на изборниот систем за кои пишувам се само дел од промените кои треба да се направат. Овие промени ги спомнувам заради нивната актуелност и секако важност. И тенденциозно го користам зборот промени, бидејќи од реформи, на сите ни е преку глава.

Со британскиот модел се дава можност, во секое време, реалниот однос на силите на терен, односно поддршката на гласачите да биде вистински пресликана и во соодносот на силите во претставничкиот дом. Со враќање на мнозинскиот изборен модел на партиите нема да им биде сеедно кој нивни член ќе биде кандидат во определена изборна единица. Со императивниот мандат им се дава можност на граѓаните, доколку сметаат дека пратеникот од нивната изборна единица работи спротивно на очекувањата и ветувањата, во секое време, по определена процедура, да можат да го отповикаат, односно да му го одземат мандатот.